

Kollel Yom Rishon

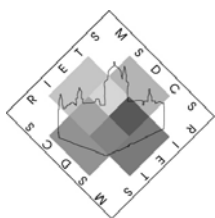
Dunkin' Donuts

Netilas Yadayim before Eating Non-Bread Foods

1. Bamidbar 19:17
2. Mishna Taharos 2:3-4
3. Mishna Zavim 5:12
4. Gemara Shabbos 14a
5. Mishna Parah 8:6
6. Gemara Chulin 106a
7. Gemara Pesachim 115a
8. Tur Orach Chaim 473
9. Taz Orach Chaim 473:6
10. Magen Avraham Orach Chaim 158:8
11. Beis Yosef Orach Chaim 158
12. Shulchan Aruch Orach Chaim 158:3
13. Mishna Brurah 158:20
14. Biur Halacha Orach Chaim 473
15. Ramban Introduction to Sefer Shemos

Rav Shmuel Maybruch

Sunday, April 3, 2005

Kollel Yom Rishon is a program of the Max Stern Division of
Communal Services of the Rabbi Isaac Elchanan
Theological Seminary, an affiliate of Yeshiva University

www.KollelYomRishon.org

א. מזרקות בטומאה

אבי אבות ואב הטומאה

במדבר פרק יט פסוק טז

וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים:

ראשון שני ושלישי

משנה מסכת טהרות פרק ב

משנה ג: הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פוסל ולא מטמא והשלישי נאכל בנזיד הדמע:

משנה ד: הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאי השלישי פוסל ולא מטמא והרביעי נאכל בנזיד הקדש:

ב. טומאה מזרבנן

ידיים והאוכל אוכל טמא

משנה מסכת זבים פרק ה משנה יב

אלו פוסלים את התרומה האוכל אוכל ראשון והאוכל אוכל שני והשותה משקין טמאין והבא ראשו ורובו במים שאובין וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגים מים שאובין והספר והידים וטבול יום והאוכלים והכלים שנטמאו במשקים:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף יד עמוד א

והידים - מפני שהידים עסקניות הן.

רש"י מסכת שבת דף יד עמוד א

עסקניות הן - ונוגעין בשרו ובמקום טנופת, וגנאי לתרומה בכך ונמאס לאוכלין כשנוגע בה בידים מסואבות, ורבותינו מפרשים: חיישינן שמא נגעו [ידין] בטומאה [ונטמא], וקשיא לי: אם כן, ניהוש שמא נגע באב הטומאה ונמצא ראשון ויטמאה, ועוד: מאי שנא ידיים לחודייהו, בכל גופו נגזור לפסול תרומה שמא נגעו ידיו בטומאה ונטמא כל גופו, ועוד: לא תסגי להו בנטילה, אלא בטבילה.

משקין

משנה מסכת פרה פרק ח משנה ז

כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה

ג. נטילת ידיים

לחם

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קו עמוד א

אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן: נטילת ידיים לחולין מפני סרך תרומה.

פירות

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קו עמוד א

אמר רב נחמן: הנוטל ידיו לפירות - אינו אלא מגסי הרוח.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו עמוד א

אמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא: כל שטיבולו במשקה - צריך נטילת ידיים.

תוספות מסכת פסחים דף קטו עמוד א

כל שטיבולו במשקה צריך נטילה - פי' בקונ' אע"ג דקי"ל (חולין דף קו.) הנוטל ידיו לפירות ה"ז מגסי הרוח כיון דאיכא משקין וקי"ל (פרה פ"ח משנה ז) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה הוה להו הנך פירות כמו נהמא וצריך ליטול כמו בנהמא ואין נראה לפרש כן דאם כן כי פריך למה לי נטילת ידיים הא לא נגע ומאי נפקא מיניה אפילו אי לא נגע כיון דסוף סוף אכיל משקה המטובל לא גרע מאוכל מחמת מאכיל דבעי נטילת ידיים ועוד וכי לא ידע המקשה דאיכא למיחש דילמא נגע כדאמר רב פפא ונראה דנטילה דהכא לא משום קדושה ונקיות כמו בנהמא אלא משום שלא יטמא המשקין להיות תחלה ויהא אסור לשתותו ולפסול את גופו כדתנן בפ"ב דחולין (דף לג.) השוחט ולא יצא מהן דם כו' הא יצא מהן דם אין נאכלין בידים מסואבות ואמר נמי בסדר הסיבה (ברכות דף מג.) הביאו להן יין כל אחד נוטל ידו אחת פי' שלא יטמא היין ויפסול גופו והתם סגי ביד אחת אבל במרור נוגע בב' ידי וקאמר הסיבו מביאין להם מים אע"פ שכל אחד כבר נטל

ידו אחת חוזר ונוטל ב' ידיו אע"ג דאמרינן (ידים פ"ב מ"א) נטל ידו אחת משטיפה אחת טהורה צריך ליטול שתיהן ולפי שנטילה ראשונה לא היתה לשם קדושה לכך סבר המקשה דבהך נטילה ליכא למיגזר שמא יגע ולפי זה נראה דאין לברך על אותה נטילה כיון דליכא הכא מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערד (חולין דף קו.) וכ"ש אנן שאין אנו נזהרין מלמאנות עצמנו ומלאכול אוכלין טמאין ואין אנו צריכין לאותה נטילה והמברך הרי זה מברך ברכה לבטלה ובכל סדרים כתיב שצריך על הנטילה לברך ואין נראה כדפרישית.

טור או"ח סי' תע"ג

ונוטל ידיו לצורך טיבול הראשון דכל שטיבולו במשקה צריך נטילה ומברך על נט"י... וה"ר מאיר מרוטנבורק כתב שהאידינא א"צ נטילה לדבר שטיבולו במשקה ועל כן לא היה מברך על נטילת על טיבול הראשון וכ"כ בעל העיטור ולא נהירא וכן כתבו הגאונים שצריך לברך וכ"כ ה"ר שמעיה בשם רש"י והרוצה לצאת ידי ספיקא יביא עצמו לידי חיוב נטילה מצד אחר כגון שיסך רגליו (ב"ה או יטיל מים) וישפשף ולוקח ירקות ויברך בפה"א ומטבל כדי לעשות שינוי בשביל התינוקות שישאלו כי זה הוא שינוי שטובלין קודם סעודה מה שאין דרך לעשות כן בשאר הימים וא"צ כזית מהם...

ט"ז או"ח סי' תע"ג ס"ק ו'

מכאן יש תוכחת מגולה לאותן שאין נזהרין בכל השנה ליטול קודם שיאכל דבר שטיבולו במשקה, דמה נשתנה הלילה הזה מכל הימים שבשנה. ואם בא לטהר עצמו טפי בלילה זו ה"ל להזהר עכ"פ בי' ימי התשובה.

מג"א או"ח סי' קנ"ח ס"ק ח'

העולם נוהגים שלא ליטול ויש להם על מי שיסמוכו שהתוס' סוברים כן ופוק חזי מאי עמא דבר.

ד. פחות מכזית

בית יוסף או"ח סי' קנ"ח

כתב הרוקח (הל' סעודה סי' שכח) אוכל פחות מכביצה יטול מספק ולא יברך.

שו"ע או"ח סי' קנ"ח ס"ג

אם אוכל פחות מכזית, יש מי שאומר שאין צריך נטילה.

משנה ברורה סימן קנ"ח ס"ק כ'

כי יש מקצת הראשונים דסברי שלא הצריכו חכמים נט"י לדבר שטיבולו במשקה אלא בימיהם שהיו אוכלים בטהרה משא"כ עכשיו שכולנו טמאי מתים ולכך לא יברך ענט"י שספק ברכות להקל והנה במ"א הביא בשם הל"ח דהעולם נוהגים שלא ליטול ויש להם על מה שיסמוכו היינו על מקצת הראשונים הנ"ל אבל הרבה אחרונים החמירו מאד בדבר וכתבו דהעיקר כרוב הפוסקים דצריך נטילה מדינא אף בזה"ז ועיין בביאור הגר"א שגם דעתו כן והחמיר מאד בזה שאף צריך לברך ע"ז ולכן אף דהעולם אין נוהגין לברך עכ"פ אין להקל לאכול בלי נטילה. וצריך לזה כל דיני נטילה כמו לפת. ומ"מ בפחות מכזית נ"ל פשוט שאין להחמיר בזה כלל דאפי' בפת הרבה אחרונים מקילין וכנ"ל במ"ב:

ביאור הלכה או"ח סי' תע"ג

פחות מכזית - מכאן משמע דדבר שטיבולו במשקה צריך נטילה אפילו בפחות מכזית אף בפת גמור כתב המחבר בסימן קנ"ח ס"ג בשם י"א דאין צריך נטילה בפחות מכזית וזהו שלא כמו שכתבנו שם במשנה ברורה בס"ק כ' וכבר העירותי זאת בהדפסה שניה בשולי הגליון אכן כעת מצאתי לי תנא דמסייע לדברי הלא הוא הרשב"ץ בס' יבין שמועה ד' ל"ה שכתב בענין כרפס דדעת הרמב"ם דבעינן כזית וכתב דכן מסתבר דכיון דצריך נטילה בודאי כזית בעינן כבאוכל פת גמור דמסתבר דאינו חייב בנטילה דבודאי לא גזרו בכגון זה משום סרך תרומה וכמו כן לענין פירות בדבר שטיבולו במשקה והביאו גם במטה יהודה הרי ממש כדברינו וצ"ע לדינא:

ה. ביאור החומרא

פי' הרמב"ן עה"ת שמות - הקדמה

ונתייחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר בפ"י ובגאולה ממנו ולכן חזר והתחיל בשמות יורדי מצרים ומספרם אף על פי שכבר נכתב זה בעבור כי ירידתם שם הוא ראשית הגלות כי מאז הוחל. והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו. וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלות אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד: